Vnuki in stari starši, darilo drug drugemu

Babice in dedki živijo v naših spominih še po mnogih desetletjih. Kaj pa vemo o tem, kako dandanes babice in dedke doživljajo naši vnuki in vnukinje in kako smo povezani, če smo? Če le lahko, večina starih staršev na različne načine pomaga svojim otrokom in vnukom. Kaj pa obratno, so tudi stari starši deležni pomoči, ko jo potrebujejo?

Najprej pripoved vnukinje. »Že od rojstva skupaj z mamo in očetom živimo zraven babičine in dedkove hiše. Od malega sta me velikokrat čuvala, me hodila iskat v vrtec in šolo ter kuhala moje najljubše jedi. Babica je pripravila sirove štruklje na maslu z drobtinami, dedek je znal pripraviti izvrstno gobovo juho. Velikokrat sva skupaj nabirala gobe, včasih pa sva v potoku ujela še kakšno postrv,« spomine obuja **Nina Zupančič Kern,** specializantka žilne kirurgije. »Ko sem bila v osnovni šoli, sta bila na vsaki moji predstavi in se skupaj z mano veselila mojih dosežkov. Med nami se je stkala močna in globoka vez in ju tudi zdaj, ko sem že v službi, obiščem skoraj vsak dan.« Pomaga jima razvrstiti tablete v posodico po dnevih, pokositi travo, obrezati drevje. Pogosto potrebujeta njeno pomoč pri delu z računalnikom in pametnim telefonom. Z njo se posvetujeta tudi o nakupu novega telefona ali gospodinjskega aparata. Pozimi velikokrat sedijo ob kaminu ali pa igrajo karte. Ker babica še zelo rada dela na vrtu, ji je naredila visoke grede, da se ji ni treba sklanjati. »Velikokrat sedimo na vrtu in opazujemo različne vrste ptic ali pa igro naših dveh kosmatincev, poleti prirejamo piknike. Obujamo spomine in delamo načrte za kakšen izlet na slovensko obalo. Čas, ki ga preživim z babico in dedkom, je zame dragocen tudi pri izmenjavi izkušenj in pogledov. Nemalokrat se zgodi, da se z dedkom ne strinjava, predvsem ko je govora o politiki. Upam, da bom še dolgo uživala v njuni družbi in jima tudi priskočila na pomoč,« zaključi svojo pripoved.

Različne zgodbe

Tri zgodbe o medgeneracijskem sožitju, a tudi o negotovosti in strahu pred izkoriščanjem predstavlja upokojena ekonomistka **Mojca Majnik.** Prvošolček Jurček je star sedem let, z mamico živita v isti hiši kot njegov dedek. Ko mama zjutraj odhiti v službo, se Jurček napoti k njemu. Dedek mu vsak dan pripravi zajtrk, ga pospremi do šole in po pouku pride ponj. Mama ima odgovorno delo v mednarodnem podjetju in je pogosto odsotna. Veliko ji pomeni, da se je njen oče ponudil, da ji bo pomagal, in jo dodatno razbremenil ob Jurčkovem vstopu v šolo. Dedek zatrjuje, da to ni izkoriščanje, saj ima vnuka zelo rad in ima kljub skrbi zanj še vedno čas tudi zase.

Veliko negotovosti je v zgodbi babice Ane. Sinova družina si je stanovanje uredila v isti hiši, in ker imata tako sin kot snaha slabo plačani službi, je nekako samoumevno, da vnukinja ne hodi v vrtec, ampak jo varuje babica. Tudi po ves dan, saj starša po službi obiščeta fitnes ali se družita s prijatelji. Njene prijateljice pravijo, da se Ana spreminja, ne razume se s snaho, počuti se izkoriščano. Za svoje življenje nima dovolj časa. Ne skriva več nezadovoljstva, in to se odraža tudi v njenem odnosu z vnukinjo.

Babica Mira in dedek Franc hkrati doživljata dve različni zgodbi. Hčerka se je z možem in sinom, njunim vnukom, preselila v tujino. Oddaljeni so več kot tisoč kilometrov, a ohranjajo stike in se pogosto obiskujejo. Hčerka želi, da se stari starši družijo z vnukom, zato jim kupuje letalske vozovnice, da priletijo na jug Italije. Drugačni so odnosi starih staršev s sinovo družino, ki živi le enajst kilometrov stran. S sinom in snaho se dedek in babica ne razumeta najbolje. Redko se obiskuje-

FOTO: SHUTTERSTOCK

jo in vnukinji, triletni dvojčici, prideta na obisk le ob svojem rojstnem dnevu. Po darila, drugače pa stike vzdržujejo s krajšimi telefonskimi pogovori. Stari starši so v skrbeh za prihodnost mlade družine, saj imata sin in snaha službi za določen čas. Sin pogosto prosi za denar, ki ga, kot pravi, potrebuje za dvojčici, in mama mu ga daje skrivaj, ker skriva pred možem. Sin mamo in očeta nagovarja, naj prodata hišo in si kupita garsonjero, preostali denar pa razdelita otrokoma. Rada bi mu pomagala, a ju moti njegov odnos, ki ni dovolj iskren in skrben. Hiše ne bosta prodala, vsaj dokler bosta zdrava, saj uživata pri delu na vrtu in druženju s sosedi, zato bosta spodnje nadstropje zaenkrat oddala v najem in ta denar namenila vnukom, vsem trem enako.

»Ko sta se mojemu starejšemu sinu rodili hčerki,« začne svojo pripoved arhitektka **Meta Dobnikar,** »sem bila še v službi, zato z vnukinjama nisem mogla preživeti toliko časa, kot bi si želela. Vedno pa sem rada prišla k njim domov in ju čuvala, kadar so starši imeli obveznosti ali pa so šli zvečer na kakšno predstavo. Posebej lepo je bilo, ko sta mama in oče šla na potovanje in sta deklici pripeljala k meni domov. Prišli sta s torbico, kot s culico, v kateri so bile poleg pižame in toaletnih reči njune najljubše živalce, knjiga ali igračka. Veliko smo se igrale, brale, skupaj kuhale, tudi pospravljale, hodile na sprehode in v kino. Pred spanjem smo pripovedovale ali poslušale pravljice in zapele kakšno pesmico.« Kasneje, ko sta se otroka rodila tudi mlajšemu sinu, ki je živel v ZDA, je Meta Dobnikar doživela še izkušnjo babice v drugačnem družbenem okolju. Prvič je prišla na obisk, ko je bil vnuk star tri mesece, in že takrat ostala pri njih dalj časa. Mama in oče, oba fizika, sta bila zaposlena na Univerzi v San Diegu. Porodniški dopust v Kaliforniji je trajal le štirinajst dni, na univerzi so sinovi ženi izjemoma odobrili tri mesece dopusta. Slovenska babica je kmalu spoznala, kako zahtevno je v ZDA usklajevati delo in družinsko življenje. »Vrtcev je premalo, cene so visoke, programi pa v primerjavi z našimi vrtci skromni. Varuške so drage in težko je najti osebo, ki ji lahko zaupaš.« Če mama dalj časa ostane doma, pa to lahko ogrozi njeno delovno kariero. Ob koncu sogovornica še poudari: »Prav je, da stari starši po svojih močeh sodelujejo pri varstvu vnukov, saj je nekaj čudovitega biti z vnuki. Menim pa, da to ne sme biti njihova dolžnost ali obveza. Razlika med starši in starimi starši je tudi v tem, da smo z vnuki lahko bolj sproščeni. Vzgajajo naj starši, babice in dedki pa lahko vnuke malo bolj razvajamo in se veselimo, ko smo skupaj.«

Preteklost in sedanjost

»Mami, zakaj nimava babice in dedka?« sta danes že upokojeno profesorico slavistike **Karolino Jarc** vprašala sinova, ko sta nekega decembrskega dne prišla iz vrtca. Še posebej v prazničnem decembru imajo v vrtcih, na razredni stopnji

PODARIMO VAM NOČ OB MORJU.

PLAČAJTE 3, BIVAJTE 4 NOČI.

LIFECLASS HOTELS & SPA
PORTOROŽ · SLOVENIJA

Izkoristite posebno ponudbo za bralce revije Vzajemnost v hotelih LifeClass Portorož. Ob rezervaciji treh nočitev, vam četrto podarimo.

Ponudba vključuje:

- namestitev v enem izmed hotelov LifeClass 4*,
- polpenzion - bogat zajtrk in večerja,
- neomejeno kopanje v bazenih.

Kako rezervirati?

Pokličite na 05 692 9001 ali pišite na booking@lifeclass.net in ob rezervaciji navedite kodo **VZAJEMNOST.**

Ponudba velja za bivanja od 8. januarja do 3. aprila 2026 za omejeno število sob.

Istrabenz Turizem d. d., Obala 33, 6320 Portorož

FOTO: SHUTTERSTOCK

v šolah, v glasbenih šolah in še kje množico prireditev. Na njih nastopajo otroci, občinstvo so večinoma starši, stari starši, tete in prijatelji. Njena sinova pa sta imela le mamo in očeta, zato je našo sogovornico ob njunem vprašanju stisnilo pri srcu. »Poskušala sem jima razložiti, da so njuni dedki in babice že umrli, drugi sorodniki pa so daleč stran na drugem koncu Slovenije. Fanta sta nekako sprejela, v meni pa je ostal črv, ki me je glodal. Z možem sva otrokoma poskušala na drug način zapolniti to praznino, čeprav sva se zavedala, da to ne more biti nadomestilo za stare starše.« Z raziskovanjem življenja svojih prednikov je ugotovila, da sta sinova že tretja generacija brez starih staršev. A tudi njuni otroci, če jih bosta kdaj imela, ne bodo imeli babic in dedkov v kompletu, saj jima je oče že umrl. Morda pa bo ona sama le doživela vsaj nekaj od danes že kar preveč izpostavljenih medgeneracijskih povezav.

Ob stoletnici rojstva njenih staršev pred petnajstimi leti je upokojena diplomirana ekonomistka **Alenka Steindl** v samozaložbi izdala knjigo z naslovom *Zgodbe iz maminega albuma*. Posvetila jo je svojim štirim vnukom, ki so bili takrat stari od devet do šestnajst let. V želji, da bi otrokom in vnukom predstavila čase, ki so minili in so zanje nepredstavljivi, je v knjigi nanizala veliko spominov. »Sprva sem jim nameravala le predstaviti njihove že pokojne stare starše, ki jih niso poznali. Vendar nisem mogla pripovedovati samo o ljudeh, ne da bi opisala tudi okolja in razmer, v katerih so živeli in ki sem jih doživljala tudi sama. Začela sem nizati slike in utrinke iz svojega otroštva in mladosti, v družini svojih staršev in kasneje v svoji. Vnukom sem želela opisati okoliščine, ki so se v zadnjih desetletjih najbolj spremenile.«

Solidarnost in nasprotja

»Kljub vsem spremembam v družini in družbi je družina za starejšega človeka še vedno temeljna vrednota in opora,« ugotavlja prof. dr. **Jana Mali,** prodekanja za raziskovanje in doktorski študij na Fakulteti za socialno delo v Ljubljani. »Raziskav, ki bi proučevale kompleksnost medgeneracijskih odnosov pa tudi predstave starejših o tem, kako želijo živeti, ni prav veliko. V sodobnem času, ko si starejši želijo biti aktivni in prispevati svoj delež skupnosti in družbi tudi v tretjem življenjskem obdobju, igra pomembno vlogo njihova asertivnost, to je zmožnost, da se postavijo zase, za lastne želje in interese. Pogosteje se namreč govori o tem, kako mlajši pomagajo starejšim, kot pa obratno, kaj in koliko starejši pomagajo mlajšim.«

Pomoč starih staršev otrokom in vnukom vključuje vse – od varstva otrok in pomoči pri njihovem izobraževanju do podpore pri vsakdanjem funkcioniranju družine, vključno s prenašanjem vrednot in tradicij. Sožitje in solidarnost med družinskimi člani sta ključna za družinsko skupnost, na medgeneracijski solidarnosti pa so osnovani tudi sistemi socialnega zavarovanja in javne blaginje.« Njihovo delovanje sloni na predpostavki, da generacije računajo druga na drugo, ko gre za pomoč. Družinska in sistemska solidarnost naj bi se med seboj dopolnjevali, vendar se v praksi pokaže, da v sistemu javne blaginje težko uravnotežimo primanjkljaje družinske solidarnosti,« pojasnjuje naša sogovornica. »Javne službe delujejo po principu, da so razmere v družini in družbi normalne in da člani sodelujejo pri reševanju težav. Različni dejavniki, ki rušijo razmerja v družini in družbi, ogrožajo tudi medgeneracijsko solidarnost. Družba brez konfliktov ne obstaja, razlike in nasprotja se pojavljajo že znotraj generacije, še bolj pa med generacijami.«

Medgeneracijsko solidarnost ogrožajo različni dejavniki, ki rušijo razmerja v družini in družbi. Pomanjkljivosti v sistemih solidarnosti se najbolj pokažejo v nepredvidljivih kriznih razmerah. Tako so pri nas pred leti, natančneje v času gospodarske krize in povečane brezposelnosti, svojci množično jemali starejše sorodnike iz domov starejših občanov. Marsikateri niso več zmogli doplačevati oskrbnin, od rednih pokojninskih prejemkov najstarejše generacije pa so bile odvisne celotne družine. Žal premalo vemo o tem, kaj vse se je v omenjeni situaciji v družini dogajalo za zaprtimi vrati. »Nerealno je pričakovati, da se bodo problemi v družini in družbi rešili sami od sebe,« ob zaključku opozori prof. dr. Jana Mali. »Več pozornosti je treba posvetiti neizbežnim nasprotjem, ki izhajajo iz razlik med generacijami. Pomembno je, da družba prepoznava in rešuje konflikte med prejemniki pomoči ter njihovimi podporniki in je vsem omogočen dostop do ustrezne pomoči. Pri tem nas krčenje socialne države, ki smo mu priča po letu 1991, ne navdaja s posebnim optimizmom.«

Novinarska študijska skupina Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani